

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Onderwerp

consultatie Vervroegd stemmen in het stemlokaal

Datum	Referentie	Inlichtingen bij	Bijlagen
24-12-2021	21-0762/MH/HW	Marijke Hempenius m.hempenius@iederin.nl	

Geachte heer, mevrouw,

Wij hebben met belangstelling kennisgenomen van de wet vervroegd stemmen in het stemlokaal, dat nu ter consultatie voorligt. Wij geven u graag onze inbreng mee. Volgens artikel 29 van het VN-verdrag handicap hebben mensen met een beperking het recht om deel te nemen aan het politieke en openbare leven. Dit betekent onder meer dat zij zonder obstakels en zo zelfstandig mogelijk moeten kunnen stemmen. Op dit moment is het zelfstandig stemmen niet voor iedereen mogelijk. Het stemproces, de stemlokalen en de stemhokjes zijn niet voor iedereen toegankelijk en assistentie mag niet altijd mee het stemhokje in en voor mensen met een visuele beperking is zelfstandig stemmen niet altijd mogelijk. Zelfstandig stemmen zou voor iedereen de norm moeten zijn.

Met dit wetsvoorstel stellen de initiatiefnemers de permanente invoering voor van de mogelijkheid voor kiezers om gedurende twee dagen voorafgaand aan de dag van de stemming vervroegd te stemmen in het stemlokaal. Daarnaast wordt voorgesteld om het maximumaantal volmachten per persoon te verminderen tot één volmacht per persoon. Ieder(in), de Oogvereniging* en LFB staan positief tegenover het voorstel van vervroegd stemmen. Dit biedt meer mogelijkheden om zelfstandig stemmen op maat mogelijk te maken. Het biedt mensen de mogelijkheid om op een rustig tijdstip te stemmen of een moment dat voor hen passend is. Het verminderen van de volmachten zien wij echter niet als verbetering. In aanvulling op het voorliggende wetsvoorstel vragen wij u de mogelijkheden voor briefstemmen op verzoek nader te onderzoeken. De mogelijkheden voor zelfstandig stemmen via een stemmal in iedere gemeente beschikbaar en bereikbaar te maken en te zorgen voor goede en toegankelijke (keuze)informatie, zodat iedereen de best passende keuze kan maken. En tot die tijd het aantal van twee volmachten te handhaven.

Verbeter de toegankelijkheid en het zelfstandig stemmen voor iedereen

Het recht om te stemmen is het fundament van onze democratie. Nederlanders boven de 18 mogen geen belemmeringen ervaren bij de verkiezingen. Voor veel mensen met een beperking geldt dat zij nu wel belemmeringen ervaren en nog niet altijd zelfstandig kunnen stemmen. Tegen deze achtergrond zijn wij voorstander van voorstellen die bijdragen aan een toegankelijker stemproces en die ervoor zorgen dat meer mensen zelfstandig kunnen stemmen. Uit recent onderzoek ¹ blijkt dat 40% van de ondervraagde blinde en slechtziende personen vindt dat de afgelopen Tweede Kamerverkiezingen onvoldoende toegankelijk waren. Dit betekent dat wij niet alleen moeten kijken naar verbeteringen in het stembureau, maar daarnaast ook moeten kijken naar alternatieven die het (zelfstandig) stemmen voor mensen met een beperking kunnen verbeteren.

Onderzoek de mogelijkheden om briefstemmen op verzoek mogelijk te maken

Voor mensen met een beperking, alsmede hun naasten en/of mantelzorgers, kan machtigen de enige veilige manier zijn om zelfstandig een stem uit te brengen. Niet iedereen heeft iemand in zijn of haar directe omgeving om een volmacht aan te verlenen, of iemand in de directe omgeving die voldoende vertrouwd is om te volmachten. Daarnaast zijn er binnen deze groep ook mensen die hun stemrecht zelfstandig willen kunnen uitoefenen, die niet naar de stemlocatie kunnen komen en voor wie het machtigen nu het enige alternatief is. Voor deze groep zou briefstemmen op verzoek hen de mogelijkheid bieden zelfstandig te stemmen, zonder hun stemgeheim te hoeven prijsgeven.

Zorg dat de stemmal in iedere gemeente bruikbaar en bereikbaar is

In 2021 waren er al 50 gemeentes die mensen met een visuele beperking de mogelijkheid boden om zelfstandig te stemmen met de stemmal en soundbox. Voor een groot deel van de mensen met een visuele beperking is dit een manier van stemmen waarbij zij hun stemgeheim behouden en zelfstandig kunnen stemmen. Ook voor andere groepen kan de stemmal bijdragen aan het zelfstandig stemmen, denk aan laaggeletterden, dyslecten, licht verstandelijk beperkten en mensen met een beperkte handfunctie. Om iedereen die dat wil de mogelijkheid te bieden per stemmal te stemmen vragen wij u te stimuleren dat deze mogelijkheden in iedere gemeente bruikbaar en bereikbaar is.

Goede en toegankelijke informatie als basis voor de beste keuze

Bij de inwerkingtreding van de wet willen wij u vragen de mogelijkheden van (zelfstandig) stemmen toegankelijk en begrijpelijk uit te leggen. Door mensen vooraf goed te informeren over de toegankelijkheid van een stemlocatie, de sociale toegankelijkheid op het stembureau en de wijze waarop je je stem kan uitbrengen kunnen mensen een weloverwogen keuze maken waar en hoe zij gaan stemmen. Een goede mix van mogelijkheden en informatie over toegankelijkheid biedt de beste mogelijkheden om zo zelfstandig mogelijk je stem uit te brengen.

---

¹ <https://www.oogvereniging.nl/2021/12/onderzoek-verkiezingen-nog-altijd-onvoldoende-toegankelijk/>

Tot slot willen Ieder(in), de Oogvereniging en LFB u vragen met de mensen om wie het gaat en de hen vertegenwoordigende organisaties in gesprek te blijven over doorontwikkeling en innovaties die ervoor zorgen dat mensen met een beperking zo zelfstandig mogelijk kunnen stemmen, met het behoud van hun stemgeheim. We hopen dat u deze punten meeneemt in de definitieve vormgeving van het wetsvoorstel en zijn uiteraard bereid onze inbreng toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Illya Soffer,
directeur Ieder(in)

Luuk-Jan Boon,
directeur
Oogvereniging, mede
namens Kennis over
Zien*

Ellis Jongerius,
directeur LFB

*Kennis Over Zien bestaat uit Oogvereniging, MaculaVereniging, Bartiméus, Koninklijke Visio en Robert Coppes stichting